



Lapin ELY-keskus  
PL 8060  
96101 Rovaniemi  
[kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi](mailto:kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi)

LAUSUNTO

30.11.2020

413/2020

**Asia:** Paliskuntain yhdistyksen lausunto YVA-selostuksen täydennys

**Viite:** Lausuntopyyntö 28.10.2020 LAPELY/2388/2018

## **MAANINGAN TUULIVOIMAPUISTO – JUMISKO 110 KV VOIMAJOHDON YMPÄRISTÖ- VAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY**

YVA-selostuksen täydennys

EPV Tuulivoima Oy suunnittelee Kuusamoon Maaningan tuulivoimapuistohanketta, joka käsittää 54 voimalaa ja kaksi voimajohtoyhteyttä. Hankkeeseen liittyy 110 kV voimajohto, joka sijoittuu Maaningan tuulivoimapuiston ja Jumiskon välille Kuusamon, Posion ja Kemijärven kuntien alueilla. Johtoreitin pituus on noin 45-46 km, joka on kokonaan uutta käytävää. Voimajohtosuunnitelmassa on kaksi vaihtoehtoa toteuttamisreittiä, VE1 ja VE2. Voimajohtovaihtoehtoa VE2 on siirretty suunnittelun edetessä YVA-ohjelmasta saadun palautteen perusteella kauemmas asutuksesta.

Lapin ELY on pyytänyt hankkeesta vastaavaa täydentämään voimajohdon YVA-selostusta muun muassa poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten osalta, ja pyytää nyt lausuntoa täydennyksistä.

Voimajohto sijoittuu Tolvan ja Hirvasniemen paliskuntien alueelle ja sivuaa Timisjärven ja Sallan paliskuntien raja-alueita. Paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumiin ja porojen vapaaseen laiduntamiseen.

### **Poronhoidon huomioon ottaminen hankkeessa**

Poronhoito on merkittävä ja pitkän historian omaava maankäyttömuoto koko poronhoitoalueella. Poronhoito-oikeus ja siihen kiinteästi kuuluva vapaa laidunnusoikeus on ikiaikainen nautintaoikeus, joka on suoraan lailla turvattu erityinen oikeus (PHL 848/1990, 3§). Poronhoitolain lisäksi alueella voimassa olevien Pohjois-Pohjanmaan ja Itä-Lapin maakuntakaavojen suunnittelu- ja yleismääräykset edellyttävät, että poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset. Laki ympäristövaikutusten arvioinnista (YVAL 252/2017) velvoittaa myös omalta osaltaan alueella toimivaan elinkeinon kohdistuvien vaikutusten selvittämiseen. Paliskuntain yhdistys katsoo, että poronhoitoon kohdistuu YVA-lain tarkoittamia vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä eli ne on arvioitava menettelyssä. Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvelvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (PHL 53 §). Myös muualla kuin suoraan valtion mailla



tapahtuvalla maankäytöllä on yleensä jonkin asteisia vaikutuksia paliskunnan toimintaedellytysten jatkuvuuteen. Tästä syystä poronhoitoalueella maankäytön suunnittelua on suositeltavaa toteuttaa erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla. Paliskuntien kanssa on neuvoteltu voimajohdon YVA:n aikana yhden kerran.

### **Ympäristövaikutusten arvioinnin täydentäminen**

Paliskuntain yhdistys on lausunut YVA-ohjelmasta ja selostuksesta aiemmin, eikä toista niiden sisältöä kaikelta osin. Yhdistys kiinnittää tässä lausunnossa huomiota erityisesti yhteysviranomaisen täydennyspyyntöön ja sen seurauksena saatuun täydennykseen.

Yhteysviranomainen katsoo täydennyspyynnössään, että *Maaningan tuulivoimapuiston ja Jumiskon voimajohdon yhteisvaikutusten arviointi ei ole ollut riittävän yksilöityä arviointia Tolvan paliskunnan poronhoidolle aiheutuvista vaikutusten osalta.*

YVA:ssa ja sen täydennyksessä tarkasteltu voimajohto liittyy Maaningan tuulivoimapuistoon, eikä sitä rakenneta, jos tuulipuisto ei toteudu. Voimajohdon YVA:ssa olisi siten arvioitava voimajohdon yhteisvaikutukset Maaningan tuulivoimahankkeen kanssa, jotta koko hankkeen todellisesti aiheuttamat kokonaisvaikutukset tulisivat arvioiduiksi. YVA-selostuksessa olisi esimerkiksi voitu arvioida tuulivoimahankkeen jatkosuunnitteluun valitun toteutusvaihtoehdon, joka on eri kuin mitä tuulivoimapuiston YVA:ssa tutkitut vaihtoehdot, sekä molempien hankkeeseen suunniteltujen voimajohtoreittien kokonaisvaikutuksia Tolvan paliskunnan poronhoidon toteutukseen, porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja näiden muutoksista seuraaviin asioihin. Merkittävä asia on, mihin porot (70 % paliskunnan porokarjasta) tältä tärkeimmältä vasoma- ja kesälaidunalueeltaan siirtyisivät ja mitä seurauksia se aiheuttaisi paliskunnalle. Jo tuulipuiston varsinaisessa YVA-selostuksessa kuitenkin todettiin, että kummatkin vaihtoehdot, jotka ovat suuruusluokaltaan nykyisen toteutusvaihtoehdon molemmilta puolilta, vaikutukset *merkittävän kielteiseksi.*

Maaninka – Jumisko voimajohdon YVA-selostuksen täydennyksessä on esitetty erikseen tuulivoimapuiston YVA-selostuksessa esitetyt käytöstä suoraan tai epäsuorasti poistuvien porolaidunluokkien pinta-alat ja voimajohdon alle jäävät pinta-alat. Täydennyksen salassa pidettävässä liitteessä on esitetty kartat porojen GPS-paikannuksia kuukausittain suhteessa tuulipuiston hankealueeseen ja voimajohtovaihtoehtoihin. Paikannuksia ei ole analysoitu tarkemmin paikkatietoanalyysin. Teksteissä ei kuvata porojen paikannusten kuukausittaista sijoittumista voimajohtovaihtoehtojen lähialueille, ja mitä se merkitsee. Selostuksen ja täydennyksen tekstissä niitä kuvataan lähinnä näin: ”Käytettävissä olleiden GPS-aineistojen mukaan Tolvan paliskunnan poroista on vähemmän sijaintihavaintoja voimajohdon VE 2 reitin läheisyydessä, kuin VE 1 reitin läheisyydessä. Voimajohdon VE 1 + VE 2 yhteisellä osuudella on hyvin vähän sijaintihavaintoja Tolvan paliskunnan poroista.” Liitteen karttojen mukaan etenkin vaihtoehdon VE 1 alueella näyttäisi olevan merkittävä määrä GPS-pantaporojen paikannuksia eri kuukausina. Tätä taustaa vasten voi jopa ajatella, että alkuperäisessä YVA-selostuksessa voimajohtoreitin aluetta porojen käyttämänä laidunalueena vähätellään: ”GPS-panta sijaintitietojen mukaan Tolvan paliskunnan



porot eivät laidunna merkittävästi paliskunnan luoteisosassa”. Pisteitä tulkittaessa tulee myös muistaa, että läheskään kaikilla poroilla ei ole GPS-pantoja ja että porojen laidunnuksen painopiste voi vaihdella pidemmän ajan kuluessa. Jokin osa, missä tällä hetkellä ei ole paikannuksia, voi olla ilman GPS-pantaporoja tai niitä ei ole selvityksen käytettävissä. Tai sitten alue voi olla nykyistä tärkeämpi jatkossa, jos jokin asia laajemmin laitumilla muuttuu esim. suuren maankäyttöhankkeen vuoksi. Pisteitä tulee siksi ehdottomasti aina tulkita yhdessä muiden aineistojen kanssa ja poronhoitajien kanssa yhteistyössä. Näin ei ole toimittu.

Täydennyksessä ei oteta kantaa poronhoidon järjestämisen kokonaisuuteen hankkeen toteutuessa, siihen mihin porot mahdollisesti karkottuvat tuulivoimapuiston tai siihen liittyvien rakenteiden alueelta ja mitä se tarkoittaa poronhoidollisesti paliskunnalle, porojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisen tarpeeseen tai niistä johtuvaan lisätyöhön ja kustannuksiin, tai elinkeinon kannattavuuden vähenemiseen kustannusten noustessa ja tuoton mahdollisesti pienentyessä. Selostuksen täydennyksessä todetaan: ”toteutuessaan Jumiskon voimajohtohanke ja Maaningan tuulivoimahanke muodostavat huomattavia haasteita paliskunnan poronhoitoon, mikäli porot välttävät uusia energiantuotannon rakenteita. --- Mikäli porot jättävät tuulivoimaloiden alueen ja niiden lähiympäristön laiduntamatta, aiheuttaa se huomattavia muutoksia Tolvan paliskunnan poronhoitoon. Voimajohdon sijoittuminen ei vaikuta oleellisesti poronhoitoon.” Paliskuntain yhdistys katsoo, että voimajohdon sijoittamisvaihtoehdon valinnalla on merkitystä alueen poronhoidolle. Myös tuulivoimahankkeen laajuus ja sijoittaminen suunnitellusti aiheuttaa alueen poronhoidolle kohtuuttoman haitan. Alueen merkitys Tolvan paliskunnan poronhoidolle on valtava.

Yhteysviranomainen on edellyttänyt, *että poronhoitoon kohdistuvaa arviointia parannetaan myös laadullisesti ja riittävyys saavuttamiseksi*. Pyynnössä luetellaan muun muassa karttatarkastelut sekä hankkeen vaikutusten minimointi ja seuranta.

Ainakaan kaikkea pyydettyä ei täydennyksestä ole löydettävissä. Hankkeen vaikutusalueen paliskuntien poronhoidon rakenteita ja laitumia kuvaavassa kartassa, joka on liitteenä 2, ei ole yksilöity erotusaitatietoja, eikä toiminta-alueita, joita tekstissä mainitaan. Liitteen 1 kartassa on erotusaidat nimettyinä, mutta niissä taas ei esitetä porojen kuljetussuuntia suhteessa voimajohtoon. Häiriöalueiden laajuus kartoilla esitettyinä puuttuu. Hankkeen lieventämiskeinoista täydennyksessä selostuksessa mainitaan sopimusneuvottelut haittojen kompensoinnista ja porotalouteen kohdistuvasta arviointi- ja seurantaohjelmasta Tolvan paliskunnan kanssa kolme kertaa vuosina 2017-2019. Paliskunnan mukaan tuulivoimahankkeen neuvottelut ovat olleet pysähdyksissä todellisuudessa yli kaksi vuotta, keväästä 2018. Käytännössä hankkeen lieventämiskeinoista ei ole sovittu. Suunnitelmia Tolvan paliskunnan poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten seurannan järjestämisestä ei myöskään esitetä täydennyksessä. Seurantaohjelma mainitaan selostuksen täydennyksessä, mutta Tolvan paliskunnan mukaan sen toteuttamisesta tai sisällöstä ei olla sovittu. Muita mahdollisia hankkeen haittojen lieventämiskeinoja luetellaan alkuperäisessä selostuksessa. Niistä ei ole valittu toteutettavia keinoja. Myös hankkeen vaihtoehtoja vertaillaan selostuksessa ja sen täydennyksessä sen mukaan mikä aiheuttaisi poronhoidolle vähiten haittaa, mutta toteutukseen otettavaa vaihtoehtoa ei ilmeisesti ole päätetty.



Yhteysviranomaisen on edellyttänyt, että hankkeen vaikutuksia arvioidaan selostusta täydennettäessä yhdessä paliskuntien kanssa. Ainakaan Tolvan paliskunnan kanssa niitä ei ole paliskunnan mukaan selvitetty.

### **Muuta huomioitavaa hankkeeseen liittyen**

Ympäristöministeriö on hiljattain asettanut nähtäville ehdotuksen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden rajauksista. Siellä ehdotetaan uutena maisema-alueena Kitkajärven ja Riisitunturin maisemaa. Perusteluiden mukaan avaraselkäiset Yli- ja Ala-Kitka muodostavat niitä ympäröivien vaaramaisemien kanssa erityispiirteisen ja komean maisemakokonaisuuden. Näkymät vaara-alueilta Kitkajärville ovat merkittävä osa Posion ja Kuusamon imagoa ja identiteettiä. Paliskuntain yhdistys katsoo, että Maaningan tuulivoimahanke, joka myös näkyy Riisitunturille ja sitä ympäröiville vaaroille, vaarantaisi tämän Ympäristöministeriön suunnitelmalla todetun valtakunnallisesti arvokkaan maiseman.

### **Lopuksi**

Maaningan tuulivoimapuistosta ja siihen liittyvästä voimajohtosta eniten kärsivä Tolvan paliskunta vastustaa hanketta sen kokonaisuudessa aiheuttamien kohtuuttomien haitallisten vaikutusten vuoksi ja katsoo, että ainoa mahdollinen vaihtoehto tuulivoimapuistolle ja sen voimajohtolinjalle on VE 0.

Paliskuntain yhdistyksen hallitus on käsitellyt Maaningan tuulivoimahanketta kokouksessaan 7/2020. Hallitus perehtyi yksityiskohtaisesti Maaningan tuulivoimahankkeen vaiheisiin ja suunnitelmaan ja toteaa, että ko. tuulivoimahanke tuhoaa Tolvan paliskunnan mahdollisuudet jatkaa poronhoitoa ja esittää hankkeesta luopumista tai sen sijoittamista alueelle, jossa se ei haittaa poronhoitoa.

**YVA-menettelyssä ei edelleenkään ole arvioitu riittävästi poronhoitoon kohdistuvia kokonaisvaikutuksia. Hanke liittyy Maaningan tuulipuistoon kokonaisuuteen, joka ei ole toteuttamiskelpoinen sen poronhoidolle aiheuttamien kohtuuttomien haitallisten vaikutusten vuoksi.**

**Mikäli hanketta kuitenkin viedään eteenpäin, kaikkien alueen paliskuntien kanssa tulee neuvotella jatkosuunnittelun edetessä haittojen estämis- ja lieventämiskeinoista sekä kompensatioista. Niitä tulee myös toteuttaa.**

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila  
toiminnanjohtaja

*ma/ao*